

Bizonyítékok mérlegelése a perújítási eljárásban.

A Pp. 563. §. 11. pontja értelmében a peres fél perújítással élhet a jogerős végítélet és részítélet ellen, ha az alapperben előadott vagy elő nem adott tényre vonatkozó oly bizonyítékot, úgyszintén, ha olyan jogerős bírói vagy közigazgatási határozatot vagy egyességet hoz fel, amelyet az alapperben nem használt és amely részére az ügy érdemében kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna.

A perújítás perújítási keresettel érvényesítendő. A perújítás nem perorvoslat, hanem új kereset az alapperbeli ítélet hatályon kívül helyezése iránt. A perújításon kívül más esetek is vannak, mikor jogerős ítélet után új kereset indítható új tények alapján és az új kereset folytán hozott ítélet az előző perbeli jogerős ítélet hatályára nézve befolyással van, de az előbbi ítélet jogerejét mégsem érinti, mert az új tények a jogerős ítélet után merültek fel és így tulajdonképpen egészen új kereseti jogalapot hoztak létre, amely kereset feletti döntés a már meghozott jogerős ítéletnek az új tények felmerülte előtti hatályát és jogerejét nem érinti. (Pp. 413. §., végrehajtás megszüntetési per stb.) A perújítás különlegessége az, hogy a perújítási keresetben érvényesített új tények és bizonyítékok az alapperbeli eljárás alatt is a külvilágban megvoltak, de azokat a bíróság az alapperbeli tényállás megállapítása során nem vehette figyelembe vagy nem vette figyelembe és így az alapperbeli ítélet jogi döntése téves vagy hiányos tényállás alapján hozott. A perújítás tehát bizonyos tekintetben ellentét a felülvizsgálati eljárás leggyakoribb céljának. A felülvizsgálati panasz legtöbbször azon alapul, hogy a fellebbezési bíróság a megállapított tényállásra helytelenül alkalmazta a vonatkozó jogtételt, a perújításnál pedig az 563. §. 11. pontja esetében az a panasz, hogy helytelen tényállásra alkalmazta a jogszabályt a bíróság, ha a helyes tényállást a bíróság ismerte volna, úgy más jogszabály lett volna alkalmazandó, amely a perújító félre kedvezőbb döntést eredményezett volna.

Az első perújítási eljárás során kivéve egyes eseteket (elismerés, lemondás alapján hozott ítélet, bírói egyesség elleni perújítás) mellékes, hogy az újító félnek módjában volt-e az új tény és bizonyítékot érvényesítenie, vagy nem. A lényeges az, hogy az újító fél a bizonyítékot nem *használta* az alapperben. A bírói gyakorlat nem használtnak tekinti a bizonyítékot akkor is, ha a fél azt a per során felajánlotta ugyan, azonban a bíróság annak felvételét indokolás nélkül vagy hallgatással mellőzte. Ugyancsak nem használt a bizonyíték akkor, ha az újító fél eskü alatti kihallgatását elrendelték, azonban nem jelent meg és az ellenfél eskettetett meg. (Bp. T. 954/1916.)

A második perújításnál már igazolni kell, hogy az új tényre vonatkozó bizonyítékot a fél nem használhatta az alapper és az első perújítás során és a bírói gyakorlat szerint ezt nemcsak a bizonyítékokra, hanem az új tényállításokra is alkalmazni kell. (K. 405/1936.)

Már említettük, hogy a perújítás oka az alapperbeli tényállás tévessége vagy hiányossága és nem a jogi döntés helytelensége. Nincs tehát perújítás azon az alapon, hogy az alapperbeli ítélet utáni időben új törvényhozási intézkedés történt (K. 5303/1924.), új jogegységi döntés hozatott (K. 3891/1933.), a bíróságok utóbb más jogi álláspontra helyezkedtek. Nem bírálható felül a jogi döntés (K. 2056/1936.), az alapperbeli állítólagos jogszabálysértés (K. 1631/1934.). Hogy a perújítás elrendelése esetén bizonyos tekintetben a helyzet változik, erre még visszatérünk.

A lényeges az új bizonyíték, akár az alapperben használt vagy nem használt tényre vonatkozik is. Új tényállítás bizonyíték nélkül nem eredményezheti a perújítás elrendelését, viszont természetesen az új bizonyítéknál a bizonyítás általános szabályai szerint is meg kell jelölni a bizonyítandó tényeket, hiszen enélkül a bíróság nem is tudja eldönteni, hogy az új bizonyítás felvétele az újító félre nézve kedvezőbb döntést eredményezhet-e, mert ehhez a ténykörülményeknek az alkalmazandó jogszabály szempontjából való minősítése szükséges.

Kétség merülhet fel, hogy az okiratok helytelen értelmezése és téves szakértői vélemény alapján van-e perújításnak helye. Mindkét esetben bizonyítás eredményének mérlegeléséről van szó, már pedig a bizonyítékok új mérlegelése alapján nincs perújítás. De helyesen a bíróság különböztet azon az alapon, hogy a perújítás oka a helytelen tényállás alapján hozott jogi döntés. Ha tehát az újító fél az okirat értelmezésének vagy a szakértő véleményének alapjául szolgáló tényállás helytelenségét akarja új bizonyítékokkal megdönteni, úgy van helye ezen az alapon perújításnak; ha ellenben csak a bizonyítás eredményének változatlan tényállás melletti mérlegelését támadja meg úgy ez nem perújítási ok. Új szakértői bizonyítás felajánlása csak akkor perújítási ok, ha az alapperbeli szakértő tévedett, vagy az újított perben meghallgatandó szakértő új körülményeket vagy tudományos felismeréseket vehet alapul, melyeket az alapperbeli szakértő nem ismert (K. 5238/1934.). Az okirat értelmezése perújítási ok lehet, ha az alapperben használt okirat tartalmára nézve hoz fel olyan új bizonyítékokat, melyek alapján az másképen értelmezhető (K. 4752/1925.). Természetesen akkor is van helye perújításnak, ha az új tényállítások és bizonyítékok a felek akaratára nézve, mely az okirat értelmezésének a betűszerinti értelemnél fontosabb alapja, más tényállás megállapítására alkalmasak. Tisztán a mérlegelés keretében azonban az okirat értelmezése nem lehet perújítás alapja. Erre vonatkozhat a K. 400/1935. döntvényének a döntvénytárakban közölt elvi kivonata: „Nincs helye perújításnak okirat értelmezésének tévessége miatt”.

A Pp. 571. §-ának második bekezdése szerint, ha a szóbeli tárgyaláson tűnik ki, hogy a perújítási kereset nem volt a törvényes időben megindítva, vagy hogy törvényes előfeltételei hiányoztak, a keresetet ítélettel vissza kell utasítani.

A Pp. 563. §. 11. pontja szerint a perújítás feltétele az,

hogy a felhozott új bizonyítékok az újító félre vonatkozólag kedvezőbb döntést eredményezhettek volna. Érdekes kérdés miképpen mérlegeli a bíróság a perújításban felhozott új bizonyítékokat a visszautasítás szempontjából és miképpen történik a bizonyítékoknak mérlegelése a perújítás elrendelése és az új bizonyítékok felvétele esetén?

A bíróság nincs előre abban a helyzetben, hogy megállapítsa, hogy a felajánlott bizonyítás milyen eredményre fog vezetni, hogy a tanúk vallomása szavahihető lesz-e és hogy az alapperbeli adatoknak az új bizonyítékokkal való összevetése az újító félre kedvező döntést fog-e eredményezni. A bíróság csak azt állapíthatja meg, hogy a felhozott tények és bizonyítékok egyáltalában alkalmasak-e az alapperbeli tényállás megdöntésére. A bíróság tehát nem mérlegel, nem veti össze az alapperbeli bizonyítás eredményét az új bizonyítás várható értékével, hanem tisztán az alkalmasságot dönti el. Nem mondhatja tehát a bíróság, hogy a perújítási kereset visszautasítandó azért, mert a kihallgatni kért egy tanú az alapperben kihallgatott három tanú vallomását meg nem döntheti. A perújítás visszautasításának ítélettel a törvényes előfeltételek hiánya miatt csak akkor van helye, ha a perújítási keresetben felhozott tény vagy bizonyíték egyáltalában nem alkalmas az alapperbeli ítélet megdöntésére. Ilyen eset az, mikor a felhozott tény a jogi döntés szempontjából közömbös pl. a tárgyi felelősség alapján marasztalt alperes azt akarja bizonyítani, hogy ő a kellő gondossággal járt el, őt vétkesség nem terheli és ennek igazolására hoz fel tényeket és bizonyítékokat. Visszautasítás esete forog fenn, amikor a bizonyítás felvételének vagy a felajánlott bizonyítékkal való bizonyításnak törvényi akadálya van pl. lelkészt kér kihallgatni az újító fél olyan körülményre, amit a gyónási titok véd és amire nézve a lelkész ki nem hallgatható, vagy ingatlan elidegenítését tanúkkal akarja igazolni, a feleség férjének számára való ingatlan elajándékozását egyszerű magánokirattal.

Fenti fejtegetések megfelelnek a bírói gyakorlatnak. Visszautasítandó a perújítás, ha az új tények valóságuk esetén sem eredményezhetnek kedvezőbb eredményt (K. 378/1920., 994/1936.).

A perújítás megengedése kérdésében nem köteles a bíróság a felajánlott bizonyítékok hiteltérdemlőségének kérdését eldönteni (K. 943/1936.). A bíróság a perújítás megengedése kérdésében csak azt vizsgálja, hogy a bizonyításra felajánlott új tény, ha valóban bizonyul is, akként változtatja meg az alapperbeli tényállást, hogy az erre alkalmazott jogi döntés megdől. (K. 1851/1934., 5914/1936.) A perújításnak a Pp. 563. §. 11. pontja szerinti feltételei már megvalósulnak, ha a felajánlott tények és bizonyítékok nyilván nem alkalmatlanok eltérő tényállás megállapítására. Nem utasítható vissza a perújítási kereset még akkor sem, ha az újított per bírósága az újabban felvett bizonyítást önmagában sikertelennek, vagy az alapperbeli tényállás megdöntésére elégtelennek ítéli is, ez érdemi elutasításra vezethet. (K. 2267/1937.)

Más a helyzet, ha a bíróság a perújításnak helyt ad és az új bizonyítást lefolytatta. Ebben az esetben az a sorompó, melyet az alapperbéli ítélet jogereje jelentett, felhúzódik és szabad az út az anyagi igazságnak érvényesítésére. Ebben az esetben a felek tetszés szerint hozhatnak fel a perújítási keresetben nem érvényesített új tényeket és bizonyítékokat a perrendtartási törvények korlátai között. Erdemben helyes, de nem szabatos egyes bírói döntések az a meghatározása, hogy még a fellebbezési eljárásban is hozható fel új perújítási ok (K. 6100/1917.), mert a perújítás megengedése után *nem újabb perújítási okról*, hanem egyszerűen a per során megengedett *újabb tényállításokról és bizonyítási indítványokról* van szó. Így helyesen mondják ki más ítéletek, hogy a perújítási eljárásban a felek új tényállításokat és bizonyítási indítványokat szabadon megtehetnek, abban gátolva nincsenek (K. 2054/1936., 4396/1935.).

A bizonyítás felvétele után az új bizonyítás eredménye az alapperbéli bizonyítás anyagával együttesen újból mérlegelhető, ez következik a bírói szabad mérlegelésnek a perújítás során is alkalmazandó elvéből, de ez az anyagi igazság követelménye is. Mégis az a korlátja az újbóli mérlegelésnek, hogy a perújítás nem szolgálhat az alapperbéli bizonyítékoknak *új bizonyíték nélküli* újbóli mérlegelésére, amikor a perújítás csak az alapperbéli ítélet jogerejének kijátszásául szolgálna. Ha tehát az újító fél által felajánlott bizonyítás teljesen eredménytelen volt, pl. az újonnan kihallgatott tanúk semmit sem tudtak a döntő ténykörülményekről, akkor az alapperbéli tényállás változatlan-sága mellett az alapperbéli mérlegelés felülvizsgálása helyt nem foghat. Ha azonban az új bizonyítás bár magában elégtelen az alapperbéli tényállás megdöntésére, de mégis bizonyos újabb anyagot szolgáltatott a döntő tényekre nézve, úgy az alapperbéli bizonyítás is újból és esetleg az alapperbéli bíró megindokolt meggyőződésétől eltérőleg is mérlegelhető. Sőt ebben az esetben, ha az alapperbéli jogi döntés az újabb bírói gyakorlatnak nem felel meg vagy helytelen, az újított per bírója a megváltozott bizonyítási anyagra, az alapperbéli bíró jogi felfogásával szemben a helyesnek és a bírói gyakorlatnak megfelelő jogi döntést alkalmazhatja. A bírói gyakorlat szerint az alapperben felvett bizonyítás eredményének újabb méltatására nincs ugyan szükség (K. 3542/1934.) és új döntő bizonyíték nélkül az alapperbéli bizonyítékok újabb mérlegelése helyt nem foghat (K. 2054/1936.), de az új tényekkel az alapper összes adatai és bizonyítékai is mérlegelendők (K. 2296/1935.). A Kúria 7/1936. számú ítélete szerint perújítás esetén az alapperbéli tényállás megdöntése nélkül a jogi álláspontot megtámadni nem lehet, miből következik, hogy az alapperbéli tényállás megváltozása esetén a helyes jogi álláspontnak az alapperbéli bíró döntésével ellenkező érvényesítése is lehetséges. A Kúria 1034/1919. számú döntése kimondja, hogy helytelen jogszabály alkalmazása nem perújítási ok, de a perben kimutatható, hogy a jogszabály alkalmazásának nincsen helye.

Az anyagi igazság is megköveteli, hogy ha a perújítás fel-

tételei fenforognak és a perújítás nem szolgál a törvény per-orvoslatot megszorító rendelkezéseinek kijátszására, a tényállás helyes megállapításával együtt a helyes jogszabály is alkalmaztassék és az alapperbeli bíró ebbeli tévedése a megváltozott bizonyítási anyag méltatása kapcsán, ha már a bíróság az ügygel újból foglalkozik, kiigazítottassék.

Ifj. Dr. Szigeti László.

Postatakarékpénztár, mint közpénztár.

I. A Vht. 84. §-a szerint a közpénztárakból felvehető követelések, továbbá bírói letétbe helyezett összegek, kiküldött ki-rendelésének mellőzésével foglalhatók le.

Bármennyire is szabatos a törvénynek e rendelkezése, a gyakorlati életben mégis sok vitára ad alkalmat két vonatkozásban; és pedig 1. vajjon mily intézmények tekinthetők közpénztáraknak e §. alkalmazhatósága szempontjából; 2. és vajjon a közpénztáraknál kiküldött mellőzésével csupán közjogi jogviszonyból származó követelések, avagy magánjogi jellegű követelések is lefoglalhatók-e?

III. E vitaanyagban szerepel a m. kir. Postatakarékpénztár is és pedig a fentebb említett mindkét vonatkozásban. Foglalkozunk elsősorban a közpénztári jelleggel.

ad 1. Vincenti—Borsody (270. o.) és Sárly (84. §-hoz írt jegyzetek) szerint a Postatakarékpénztár nem közpénztár, hanem kereskedelmi társaság. Ugyanerre az álláspontra helyezkedett a bpesti kir. törvényszék is 559/1933. sz. végzésével. Ezzel szemben a beszerzett tudakozódásunk szerint a bpesti központi kir. járásbíróság a közpénztári jellegét a fenti intézménytől nem tagadja meg. Hasonló értelmű végzést hozott a bpesti kir. ítélőtábla is P. VIII. 13.076/1937. sz. határozatában.

Nézetünk szerint ez utóbbi álláspont a helyes. Ugyanis a közpénztárakból felvehető követeléseknek vagy bírói letétbe helyezett összegeknek lefoglalása tárgyában kiadott 5620/1909. sz. I. M. rendelet mellékletének 25. folyószáma alatt a m. kir. Postatakarékpénztár közpénztári jellege kifejezetten el van ismerve és ennek folytán minden vita etekintetben ki van zárva.

De egyébként sem lehet a Postatakarékpénztárt kereskedelmi társaságnak tekintenünk, mert kereskedelmi társaságnak csupán oly jogi személyt lehet minősíteni, amelynek ily jellegét a kereskedelmi törvény vagy azt kiegészítő más törvény kifejezetten elismeri; példaként megemlítjük, hogy az 1930. évi V. t.-c. életbelépése előtt alakult korlátolt felelősségű társaság kereskedelmi társaságok közé nem volt sorolható. (V. ö. Nagy Ker. jog. 48. §.; Kuncz I. r. 245. o.)

ad 2. E vonatkozásban a Vht. 84. §-a a következőkép intézkedik: „Ha a végrehajtató a végrehajtási kérvényben kijelenti, hogy a végrehajtást csupán a kérvényben határozottan megjelölt s a közpénztárból felvehető követelésekre... kívánja ve-